

PRIMJERI DOBRE PRAKSE EVROPSKIH ZEMALJA

FINSKA¹

Tradicionalno podržavajući ženska prava i ravnopravnost spolova, finske vlasti su dokazale svoju posvećenost za potpunu implementaciju Istanbulske konvencije. Ovo se ogleda u raznim mjerama koje su poduzete čak i prije stupanje konvencije, kao i usvajanje Akcionog plana za Istanbulsku konvenciju (2018-2021.)² ili uspostavljanje nacionalnog koordinacijskog tijela koje ja zaduženo da osigura implementaciju mjera u okviru raznih ministarstava.

Prema GREVIO izvještaju, uočeno je povećanje servisa podrške za žrtve nasilja u porodici i žrtve seksualnog nasilja, iako je potrebno uložiti dodatne napore da se osigura geografska pokrivenost servisa za sve žene žrtve nasilja. Također, ovaj izvještaj ukazuje na potrebu da se ojača primjena gender perspektive, jer svi postojeći dokumenti nisu povezani sa neravnopravnošću spolova i nasiljem nad ženama, što je manifestacija tradicije gender neutralnog pristupa u razvoju politika i pružanju servisa. Ovo ima za efekat da servisi podrške pružaju usluge i muškarcima i ženama žrtvama, ne prepoznajući razne oblike nasilja nad ženama kao manifestacije rodno zasnovanog nasilja nad ženama.

Izmjene Zakona o državnoj nadoknadi pružateljima usluga skloništa³ su omogućile da se skloništa finansiraju iz centralnog državnog budžeta umjesto iz budžeta općina, što je omogućilo veći stepen finansijske sigurnosti, ali i pružanja usluga svim ženama, bez obzira na državljanstvo, prebivalište ili drugi status. Pored toga, Finska je pokrenula reformu Krivičnog zakonika u cilju usklađivanja sa Istanbulskom konvencijom.

Skloništa/Sigurne kuće

Skloništima uglavnom upravljaju nevladine organizacije, čiji rad nadgleda Nacionalni institut za zdravstvo i dobrobit u skladu sa vladinom Uredbom o preduvjetima pružanja usluga skloništa (598/2015)⁴ kojom su utvrđeni standardi kvalitete i uvjeti za stručnjake koji rade u skloništima.

Zakonom o državnoj nadoknadi pružateljima usluga skloništa je omogućen pristup državnim sredstvima za godišnje finansiranje za siguran smještaj, psihosocijalnu podršku, savjetovanje i

¹ Izvor: Izvještaj Grevio: Baseline evaluation report Finland <https://rm.coe.int/grevio-report-on-finland/168097129d>

² Dostupno na https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160403/18_2017_Istanbulin%20sopimuksen%20tps%202018-21%20englanti.pdf?sequence=1&isAllowed=y

³ Zakon o državnoj nadoknadi pružateljima usluga skloništa (1354/2014 i 381/2018); Dostupno na <https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2014/20141354>

⁴ Dostupno na <https://www.finlex.fi/sv/laki/alkup/2015/20150598>

usmjeravanje za one koji su žrtve nasilja u bliskim odnosima, ili žive pod takvom prijetnjom. Finansiranje je regulirano da se uplaćuje unaprijed, a zatim pružatelj usluge pravda troškove na godišnjem nivou uz izvještavanje o radu. Također, odluku o dužini boravka ne donose općinski socijalni radnici, nego odgovorna osoba za sklonište sa osobljem skloništa, na osnovu individualne potrebe žrtve.

Problemi koji su uočeni tiču se broja mjesta u skloništima, koji još uvijek nisu usklađeni sa preporukama u objašnjenju Istanbulske konvencije, iako je povećanje javnog finansiranja dovelo do povećanja broja mjesta. Također, problem predstavlja geografska pokrivenost, dostupnost za žene migrantkinje i žene sa invaliditetom. U GREVIO izvještaju se posebno ističe zabrinutost da ne postoje specijalizirana ženska skloništa, već se u Finskoj primjenjuje rodno neutralan pristup, što omogućuje da istovremeno u istom skloništu budu smještene žene i muškarci.

ITALIJA⁵

Italija je provela niz zakonodavnih reformi kojima je omogućeno državnim strukturama da svoje namjere provedu u djelo u cilju zaustavljanja nasilja. Neke od njih su zakonska regulativa koja se tiče uhođenja, koje je doprinijelo podizanju svijesti o opasnosti ovakvog ponašanja, ili usvajanja zakona 119/2013 kojim je formalizirana obaveza vlasti da podrži i promovira mrežu sistema podrške za žrtve.

Međutim, u izvještaju se navodi da postoji zabrinutost zbog tendencija da se politike ravnopravnosti spolova interpretiraju i u fokus stavljaju pitanja porodice i majčinstva. U oblasti zaštite i podrške žrtvama, izvještaj prepoznaje postojanje multisektorskog pristupa, ali također da nedostaje sistematizirana komunikacija i koordinacija između institucija.

Skloništa/Sigurne kuće

Specijalističke usluga za žene žrtve nasilja pružaju uglavnom centri za borbu protiv nasilja koje vode nevladine organizacije. Tu se žrtvama pruža kratkotrajno i dugoročno psihološko savjetovanje, zbrinjavanje trauma, pravno savjetovanje, osnaživanje i podršku u postizanju ekonomske nezavisnosti, usluge zagovaranja i pružanja usluga informiranja, telefonske linije za pomoć i posebne usluge za djecu kao žrtve ili svjedoke.

Finansiranje sa državnog nivoa je regulirano Zakonom 119/2013 s ciljem uklanjanja neujednačenih nivoa pružanja usluga i podrške kada su centri bili regulirani isključivo regionalnim zakonima. Zakon je doveo do sporazuma između državnog nivoa i regija o minimalnim uvjetima za pristup državnom finansiranju. Ovim sporazumom je definirano da lokalni javni organi i nevladine organizacije mogu osnovati centre i skloništa, te da moraju biti upisani u odgovarajuće regionalne registre. Pored toga, moraju u svom statutu imati za cilj zaštitu i podršku žrtvama rodno zasnovanog nasilja ili dokazano iskustvo od najmanje pet

⁵ Izvor: Izvještaj Grevio: Baseline evaluation report Italy <https://rm.coe.int/grevio-report-italy-first-baseline-evaluation/168099724e>

godina u ovom području, kao i da je osoblje žensko i da posjeduje potrebne specijalističke vještine.

GREVIO izvještaj navodi da je nejasan tačan broj centara protiv nasilja i skloništa koja djeluju u Italiji. Državni podaci govore o većem broju, dok su procjene ženskih organizacija znatno niže. Ovo je posljedica različitog pristupa regija, gdje određene regije utvrđuju pristup finansiranju na osnovu samoproglašavanja subjekata, bez ikakve učinkovite kontrole, a s druge strane centri za borbu protiv nasilja koji nisu bili uspješni u pristupu državnom finansiranju se ne računaju u službenim podacima. Osim što predstavlja problem u provjeri i procjeni kapaciteta, izvještaj navodi da je spiskovima pružatelja usluga koji su sastavljeni na osnovu netačnih podataka ugrožena mogućnost upućivanja žrtava za podršku.

Također, regije i dalje različito definiraju uvjete za pristup žrtava uslugama, kao što su mlade žene bez djece ili omogućavanje pristupa ovisno o prihodima žrtve. Ovo također utiče na finansijsku stabilnost ženskih nevladinih organizacija i kontinuitet pružanja usluga.

Italija je uvela i inovativnu praksu omogućavajući centrima i skloništim za borbu protiv nasilja korištenje imovine oduzete od mafije u skladu s relevantnim zakonima, odnosno imovina oduzeta od organiziranog kriminala se daje na korištenje u korist žrtava nasilja.

7. 3 HRVATSKA

Prvi Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji je donesen 2003. godine i objedinio je odredbe koje su se ticale nasilja u porodici u jedan propis, zatim je zbog nedostataka donesen novi Zakon 2009. godine. Ovaj Zakon sadrži ključne odredbe koje uređuju položaj žrtve nasilja u prekršajnim postupcima. Za vrijeme burnih javnih rasprava o ratifikaciji Istanbulske konvencije, 2017. godine usvojen je novi Zakon prilikom čije izrade su uzeti u obzir standardi nametnuti iz EU zakonodavstva kao i iz Istanbulske Konvencije. Hrvatska je kao 31. država, 12. juna 2018. godine ratificirala Istanbulsku Konvenciju i u cilju jasnijih odredbi, određena zakonska rješenja Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji su izmijenjena 2019. godine.⁶

Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji Republike Hrvatske (NN 70/17, 126/19) propisao je da se smještaj žrtava nasilja u porodici osigurava u skladu sa posebnim zakonom, odnosno Zakonom o socijalnoj skrbi. Odredbe Zakona o socijalnoj skrbi Republike Hrvatske (NN 157/13, 152/14, 99/15, 52/16, 16/17, 130/17, 98/19, 64/20) su djeci i odraslim osobama žrtvama nasilja u porodici dale pravo na privremeni smještaj u kriznim situacijama, a koji može da traje maksimalno 12 mjeseci.

SKLONIŠTA/SIGURNE KUĆE

⁶ <https://www.kucaljudskihprava.hr/2019/12/20/prava-zrtava-obiteljskog-nasilja-u-prekršajnim-postupcima/>

U Republici Hrvatskoj djeluje 19 sigurnih kuća koje vode organizacije civilnog društva, vjerske zajednice i druge pravne osobe.

Financijska podrška osigurava se za 18 sigurnih kuća, dok se jedna u Zagrebu, koja je vlasništvo grada Zagreba, finansira u cjelosti iz budžeta grada Zagreba.

Od 18 sigurnih kuća, 11 su pružatelji udruge (od kojih jedna udruga ima dvije kuće), četiri su ustanove (tri ustanove osnovane od strane jedinica lokalne samouprave, te jedna ustanova kojoj je osnivač Katolička crkva RH), te tri pružatelja koja su osnovana kao pravna osoba Katoličke crkve RH.

Sigurne kuće koje vode organizacije civilnog društva finansiraju se od strane Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku putem javnog natječaja, te od strane županije i grada i to temeljem zaključenih ugovora, koji se zaključuju godišnje.

Sredstva od Ministarstva osiguravaju se putem javnog natječaja, a tokom 2017. godine raspon dodijeljenih sredstava kretao se od 237.078,00 kuna do 340.224,00 kune.

Kao primjer uzimamo Centar za žene Adela Sisak kao manje sklonište, koji su tokom 2017. godine smjestili 42 žrtve porodičnog nasilja (prosjeak boravka: 107 dana godišnje po korisnici). Od ministarstva su putem javnog natječaja dobili 280.000,00 kuna, od županije iznos od 175.000,00 kuna i od grada Siska iznos od 88.729,00 kuna. Odnosno ukupno za 2017. godinu su dobili 543.729,00 kuna.

Broj zaposlenih nije poznat, ali je poznato da su rashodi skloništa za radnike bili u prosjeku oko 259.200,00 kuna, dok je minimalna bruto plata iznosila oko 3.276,00 kuna, dakle na osnovu procjene finansijskih pokazatelja imaju oko pet radnika (moraju imati socijalnog radnika, pedagoga, psihologa, medicinskog radnika, pravnika).

Bitno je istaći da je Sisačko-moslavačka županija manja površinom, i da na istoj živi oko 172.439 stanovnika, a koje pokriva ova sigurna kuća.